

Det der kan afgiftsberigtiges, er forsikringens aktuelle værdi, dvs. værdien af de allerede indbetalte præmier. Der er ikke hjemmel i loven til at kræve afgift af den værdi, der ligger i den fremtidige præmiefritagelse.

Efter afgiftsberigtigelsen er kapitalforsikringen ifølge pensionsbeskatningsloven ikke længere omfattet af pensionsbeskatningslovens afsnit I, men skal i stedet beskattes efter det særlige regelsæt i pensionsbeskatningslovens afsnit II A (§ 53 A). Beskatning efter pensionsbeskatningslovens § 53 A indebærer i dette tilfælde, at tilvæksten på ordningen ikke som forventet beskattes efter pensionsafkastbeskatningsloven, men skal beskattes som kapitalindkomst hos den invalide, indtil denne opnår den alder, hvor forsikringssummen kommer til udbetaling. Til gengæld skal den invalide så ikke betale 40 pct. i afgift, således som vedkommende forventede, da forsikringen blev tegnet. Forsikringssummen er nu blevet skattefri.

Det må anses for både unødvendigt og uhensigtsmæssigt at forrykke beskatningen på denne måde i forhold til det, forsikringstageren forventede, da vedkommende tegnede ordningen. Ændringen i beskatningen indebærer både en belastning af den invalides økonomi i tidsrummet frem til forsikringssummen kommer til udbetaling og en risiko for provenutab for det offentlige.

Samtidighedskravet har tillige uheldige konsekvenser i andre tilfælde. Rene risikolivsforsikringer, dvs. forsikringer, der kun kommer til udbetaling ved død, er i vidt omfang konstrueret således, at de bortfalder, hvis der indtræder afgiftspligt. Som eksempel på dette kan nævnes en del af de gruppelevsforsikringer, der indgår i mange arbejdsmarkedspensionsordninger. Hvis en person, der er blevet invalid, dels har en sådan livsforsikring, dels en kapitalpensionsordning i et pengeinstitut, som vedkommende ønsker at ophæve pga. invaliditeten, sker der følgende:

Personen kan vælge imellem at afgiftsberigtige alle ordninger til 40 pct. og at afgiftsberigtige pengeinstitutordningen alene til 60 pct. Da livsforsikringsordningen er en ren risikoforsikring, har den ingen værdi, der kan afgiftsberigtiges (ingen tilbagekøbsværdi). Personen vil derfor være tilbøjelig til at vælge at »afgiftsberigtige« begge ordninger til 40 pct., dvs. reelt her og nu betale 40 pct. af indeståendet på pengeinstitutordningen i stedet for 60 pct. Konsekvensen heraf er imidlertid, at personen ikke længere har nogen dødsfaldsdækning: der vil ikke komme nogen livsforsikringssum til udbetaling til de efterladte, hvis den invalide dør.

Endelig giver det nuværende samtidighedskrav anledning til praktiske problemer. Efter de gældende regler anses samtidighedskravet kun for opfyldt, hvis samtlige kapitalpensionsordninger afgiftsberigtiges inden for det samme kalenderår. Hvis den første kapitalpensionsordning ophæves i slutningen af året, kan alene kommunikationen mellem flere pensionsinstitutter imidlertid medføre, at en anden kapitalpensionsordning først afgiftsberigtiges i det efterfølgende kalenderår, og at betingelserne for afgiftsberigtigelse med 40 pct. dermed ikke er opfyldt.

b. Lavere aldersgrænse godkendt af Ligningsrådet

De ovenfor beskrevne problemer med hensyn til kapitalpension ved invaliditet genfindes med visse variationer hos de persongrupper, for hvem Ligningsrådet har godkendt en nedsat pensionsalder.

Efter de gældende regler kan Ligningsrådet godkende en lavere pensionsalder end 60 år, f.eks. 55 år. Det fremgår ikke af lovtæksten, om en sådan godkendelse er relateret til den enkelte person, til det enkelte ansættelsesforhold eller til den enkelte pensionsordning. Siden 1987 har Ligningsrådet imidlertid fulgt en praksis, hvor der ved godkendelsen indsættes et forbehold, der typisk lyder:

»Nedsættelsen af pensionsalderen til X år gælder herefter i forhold til pensionsordninger omfattet af pensionsbeskatningslovens § 2, nr. 4, § 8, § 10, § 11 A og § 12, men kun for ordninger, der er aftalt oprettet med (arbejdsgiverens navn) medens arbejdstageren er ansat i en stilling som (den ansættelse, der begrundes den lavere pensionsalder).«

Godkendelsen omfatter således alle pensionsordninger (ordninger med løbende udbetalinger, ratepensionsordninger og kapitalpensionsordninger), der er oprettet i ansættelsesforholdet, men kun disse.

Der gælder i princippet samme krav om samtidig afgiftsberigtigelse som betingelse for 40 pct.s-afgiften ved godkendt lav pensionsalder som ved invaliditet. I praksis har man imidlertid for disse personer administreret samtidighedskravet således, at det har været muligt at afgiftsberigtige til 40 pct. to gange: første gang ved opnåelse af den godkendte lavere pensionsalder for de kapitalpensionsordninger, der omfattes af godkendelsen, og anden gang ved ophævelsen efter det fyldte 60. år af personens øvrige kapitalpensionsordninger.

Indtil 1987 indeholdt Ligningsrådets godkendelser ikke et tilsvarende forbehold, hvilket har sammenhæng med, at kapitalpensionsordninger indtil da kun kunne oprettes i ansættelsesforhold. For personer, hvis nedsatte pensionsalder er godkendt før 1987, har